

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ПІДПАЛА ІРИНА ВАЛЕНТИНІВНА

УДК 342.951:347.793

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОХОДЖЕННЯ
СЛУЖБИ НА МОРСЬКОМУ ТОРГОВЕЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Національному університеті кораблебудування ім. адм. Макарова,
Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

Додін Євген Васильович,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри морського та митного права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Калаянов Дмитро Петрович,
Одеський національний морський університет,
завідувач кафедри кримінального та адміністративного права;

кандидат юридичних наук

Качан Василь Васильович,
Міністерство доходів і зборів України,
начальник управління експертиз та досліджень хімічної та промислової продукції

Захист відбудеться «30» жовтня 2015 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.139.01 у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини
«Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

Автореферат розісланий «29» вересня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.О. Короед

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Україна – морська держава і формує свою морську політику як систему зовнішніх та внутрішніх суспільних відносин, що виникають у процесі провадження морської діяльності та реалізації національних інтересів. Для України ефективність морської галузі є особливо значущою. Водні артерії – це найважливіші транспортні коридори, які пов'язують нашу державу з багатьма країнами світу, що дозволяють перевозити вантажі та пасажирів найбільш економічним шляхом. Наявність сильного морського флоту, як цивільного, так і військового, зміцнює престиж і авторитет держави, стимулює інтеграцію України в міжнародні економічні та політичні процеси.

Морська галузь в цілому і морегосподарський комплекс зокрема відіграють вагомую роль у правовому, соціально-економічному розвитку України. Потенціал України як морської держави багато в чому визначається наявністю висококваліфікованих спеціалістів. Важливою тенденцією розвитку сучасного торговельного мореплавства є його інтернаціоналізація, що пов'язана з інтенсивною зовнішньою міграцією. У своїх працях вчений-адміністративіст В.І. Олефір підкреслює, що міграція є основним фактором впливу на економічний розвиток країни: потоки грошових переказів мігрантів. Після прямих іноземних інвестицій, вони є другим за значимістю фінансовим потоком до України. При цьому, частка переказів моряків складає значний обсяг, бо вони є основними легальними мігрантами. Україна є однією з лідерів країн-постачальників плавскладу для служби на морському торговельному транспорті світу. Привабливість українських моряків для іноземних судновласників визначається високим професіоналізмом, витривалістю, комунікабельністю, здатністю приймати нестандартні рішення при менших витратах на їх утримання.

Моряки проходять службу на водяних просторах в специфічних умовах фізичного та психічного навантаження, що пов'язано з довгостроковим розлученням з родиною, різкою зміною кліматичних і часових зон, особливим видом її здійснення (вахтовий метод), виконання аварійних та авральних робіт та ін. Діяльність моряків є особливим видом служби, яка здійснюється на професійній основі за умови наявності відповідної освіти, професійної підготовки, віку, стану здоров'я, сертифікатів, дипломів та посвідчення особи моряка. Професійна діяльність моряків здійснюється відповідно до Статуту служби на морських суднах (ст. 54 Кодексу торговельного мореплавства України) і регламентована визначеними службовими обов'язками, чітким розкладом, організацією несення вахти з метою забезпечення безпеки мореплавства.

Служба на морському торговельному транспорті має спільні загальні ознаки та особливості з іншими видами служби, але і власну специфіку, що надає можливість відокремити її в самостійний вид професійної діяльності, виділити в окремий тип служби. Ця служба регламентується особливою групою норм, серед яких домінують норми імперативного характеру – дозволи, заборони тощо, які відносяться до інституту адміністративного права. Адміністративні норми є загальнообов'язковими правилами поведінки, що надають можливість регулювати правовідносини служби на морському торговельному флоті. Вони встановлюють не лише права, а й обов'язки, регламентують для моряків встановлену поведінку дій, які можливо вчиняти, від яких

слід утримуватися, а які вчиняти необхідно. Адміністративно-правові норми зумовлюють керівництво капітана судновим екіпажем, визначають адміністративно-управлінський статус капітана судна визначаючи його владні функції, можливість застосування примусу.

Служба на морському торговельному транспорті проходить також і за межами нашої держави, що потребує посиленого захисту та контролю з боку України, обумовлює необхідність адміністративно-правового регулювання. Забезпечення захисту прав моряків за кордоном неможливе без застосування положень міжнародного морського права, що робить надзвичайно актуальним приєднання України до важливих міжнародних актів, їх імплементацію в національне законодавство. Правові норми, регламентуючі службу на морському торговельному транспорті, на жаль, не завжди відповідають світовим правилам та стандартам, тому застосування адміністративних норм щодо регулювання порядку проходження цієї служби, є дуже необхідним та актуальним і потребує суттєвого вивчення та аналізу.

Це зумовлює проведення дослідження проходження служби на морському торговельному транспорті через призму адміністративного права.

Фундаментальною основою для зазначеного дослідження стали наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених-адміністративістів: В.Б. Авер'янова, Д.М. Бахраха, К.С. Бельського, Ю.П. Битяка, Л.Р. Білої-Тіунової, Ю.А. Ведернікова, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, Д.П. Калаянова, Р.А. Калюжного, С.В. Ківалова, М.В. Коваліва, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, В.В. Конопльова, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янець, В.М. Манохіна, Н.Р. Нижник, В.І. Олефіра, О.І. Остапенка, С.Г. Стеценко, Ю.О. Тихомирова, В.К. Шкарупи та інших.

Окремі аспекти адміністративно-правового регулювання праввідносин моряків, матеріального забезпечення, соціального захисту відображено в працях науковців у галузях теорії держави й права, конституційного права, трудового права, морського права, права соціального забезпечення, міжнародного права, зокрема: С.С. Алексеєва, Н.Б. Болотіної, Н.Д. Гетьманцевої, В.Н. Гуцуляка, С.Л. Єфімова, В.В. Жернакова, І.В. Зуба, С.С. Каринського, З.Я. Козак, О.С. Кокіна, А.М. Колодія, С.О. Кузнецова, Л.І. Лазор, О.Г. Мурашина, О.М. Номоконової, А.Ю. Олійника, П.Д. Пилипенко, С.М. Прилипка, В.І. Прокопенко, О.С. Савич, О.В. Смірнова, Н.М. Стаховської, Б.С. Стичинського, Ю.О. Фрицького, Г.І. Чанешевої, О.М. Шемякіна та інших.

Питанням професійної діяльності служби на морському торговельному транспорті присвячено праці науковців, серед яких можна відзначити: Т.В. Аверочкіну, М.І. Бабишену, С.В. Буценко, В.В. Деміденко, О.В. Попова та інших.

Безперечно, теоретичні доробки цих науковців є неоціненним внеском у розвиток як теорії адміністративного права, так і інституту служби на морському торговельному транспорті, є науково-методологічним підґрунтям для подальших наукових досліджень. Проте, у більшості наукових праць окреслена тема висвітлюється лише фрагментарно, хоч і має важливе наукове й практичне значення. З огляду на це, набуває актуальності, необхідності та своєчасності дослідження адміністративно-правових засад проходження служби на морському торговельному транспорті як окремого виду служби в сучасних соціально-економічних умовах та надання пропозицій щодо вдосконалення інституту служби моряків у відповідності зі світовими вимогами, що й обумовило вибір даної теми дисертації.

Теоретичним підґрунтям дослідження є наукові праці названих вище вітчизняних і зарубіжних науковців. Нормативно-правову базу дослідження становлять: Конституція України, чинне законодавство про службу на морському торговельному транспорті і зарубіжних країн. Емпіричною базою є статистичні дані Міністерства інфраструктури України, судові рішення з питань проходження служби на морському торговельному транспорті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі правознавства Національного університету кораблебудування ім. адм. Макарова відповідно до плану наукових досліджень «Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики» та «Україна і правопорядок у світовому океані». Вона є частиною роботи Національного університету кораблебудування ім. адм. Макарова в рамках науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія»: «Інноваційний організаційно-правовий механізм створення і функціонування комунальних пароплавств в Україні» (державний реєстраційний номер 0113U001144) та в межах пріоритетних завдань Морської доктрини України на період до 2035 року щодо наукового забезпечення збереження і розвитку кадрового потенціалу всіх складових діяльності морегосподарського комплексу з метою ефективної реалізації національних інтересів держави.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає у здійсненні науково-теоретичного аналізу сутності та особливостей служби на морському торговельному транспорті, удосконалити правові та організаційні засади адміністративно-правового регулювання служби моряків в умовах імплементації положень міжнародного законодавства щодо забезпечення захисту їх прав. Зазначена мета дослідження зумовила постановку та вирішення основних наукових завдань:

- визначити поняття «служба», як адміністративно-правову категорію, її сутність у широкому і вузькому розумінні, виокремити основні ознаки та сформулювати авторське визначення поняття «служба»;
- розкрити історичний аспект становлення та розвитку служби на морському торговельному транспорті виокремити її особливості;
- охарактеризувати службу на морському торговельному транспорті та визначити місце і роль її в адміністративно-правовому інституті служби.
- визначити елементний склад організаційно-правових засад служби на морському торговельному транспорті;
- дослідити ефективність адміністративно-правового регулювання на проходження служби на морському торговельному транспорті;
- простежити механізм адміністративно-правової регламентації та порядку проходження служби на морському торговельному транспорті;
- уточнити суб'єкти адміністративно-правового регулювання служби на морському торговельному транспорті, їх повноваження;
- визначити заходи адміністративних повноважень капітана морського торговельного судна;
- узагальнити зарубіжний досвід припинення служби та репатріації з метою подальшого запозичення у практику для захисту українських моряків;

- проаналізувати та узагальнити національні та міжнародні правові норми регулюючі професійну діяльність моряків.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративно-правового регулювання проходження служби на морському торговельному транспорті.

Предметом дослідження є самостійний вид професійної діяльності: служба на морському торговельному транспорті, як адміністративно-правова категорія.

Методи дослідження. Дане дисертаційне дослідження охоплює сукупність загальних та спеціальних методів пізнання правових явищ: діалектичний, історично-правовий, формально-логічний, нормативно-порівняльний, системно-структурний, функціональний, інституціональний та інші, а також методи тлумачення права.

За допомогою діалектичного методу були розглянуті поставлені автором завдання щодо визначення правового регулювання служби на морському торговельному транспорті як сфери здійснення професійної діяльності моряків.

Застосування історично-правового методу в дисертаційному дослідженні дозволило відобразити адміністративно-правові чинники зародження служби на морському торговельному транспорті.

Формально-логічний метод дозволив виявити суперечливості в законодавстві, динаміку співвідношення змісту і форми національного законодавства з міжнародними нормами, особливості окремих нормативно-правових актів, а також допоміг зробити висновки та надати пропозиції щодо подальшого вдосконалення інституту служби на морському торговельному транспорті на принципах логіки та вирішити поставлені завдання.

Нормативно-порівняльний метод дозволив визначити загальні та специфічні риси служби на морському торговельному транспорті та порівняти її ознаки з другими видами служб і провести дослідження нормативного регулювання служби моряків в інших країнах.

Системно-структурний метод дозволив розглянути службу на морському торговельному транспорті як цілісну систему та дослідити її структурні елементи. Для висвітлення поняття «служба на морському торговельному транспорті» і «професійна діяльність моряка», застосовано метод системного аналізу та синтезу.

За допомогою функціонального методу автором встановлено принципи набуття статусу моряка.

В роботі використаний інституціональний метод дослідження, що дозволив продемонструвати роль адміністративного права при регулюванні правовідносин служби на морському торговельному транспорті.

Методи тлумачення права застосовувалися у процесі всього дослідження при вирішенні дисертаційного наукового завдання. За їх допомогою розкривався, з'ясовувався зміст окремих юридичних актів. Тлумачення норм Конституції України, Кодексу торговельного мореплавства України, Законів України, Міжнародних конвенцій та інших актів сприяло встановленню особливостей правового регулювання служби на морському торговельному транспорті.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота є першим у вітчизняній юридичній науці комплексним монографічним дослідженням адміністративно-правових засад служби на морському торговельному транспорті,

визначення основних напрямків подальшого розвитку законодавства про цю службу в сучасних умовах та удосконалення існуючого з урахуванням положень Конституції, законодавства України, адміністративних та міжнародних норм.

На основі проведеного дослідження сформульовано низку концептуальних положень, узагальнень, висновків, пропозицій запропонованих особисто здобувачем, які відповідають критеріям наукової новизни а саме:

вперше:

- визначено й охарактеризовано історичні аспекти становлення та розвитку служби на морському торговельному транспорті;

- запропоновано авторське визначення: «служба», як професійна діяльність особливого характеру; «служба на морському торговельному транспорті», як особливий (самостійний) вид діяльності, що здійснюється моряками на професійній основі за умови наявності відповідної освіти, професійної підготовки, певного віку, стану здоров'я та посвідчення особи моряка;

- встановлено, що служба на морському торговельному транспорті є самостійним видом професійної людської діяльності, регламентується в основному особою групою адміністративно-правових норм, які в сукупності являють самостійний інститут адміністративного права;

- проведений аналіз поділу норм регулювання служби на торговельному флоті на норми матеріального та процесуального права, де норми матеріального права встановлюють правове регулювання, визначають права, обов'язки та відповідальність учасників цих відносин, тобто формулюють підстави вступу на службу на торговельних суднах і її припинення, а процесуальні сприяють реалізації матеріальних норм, а саме: визначають порядок проходження цієї служби;

- визначено порівняльно-правові характеристики служби на морському торговельному транспорті з іншими видами служби;

- визначено елементний склад організаційно-правових засад служби на морському торговельному транспорті;

- визначено адміністративно-владні повноваження капітана торговельного судна;

- визначено ефективність адміністративно-правового регулювання на проходження служби,

запропоновано:

- пропозиції щодо удосконалення актів чинного законодавства та необхідності ратифікації Міжнародних конвенцій, резолюцій у сфері торговельного мореплавства з метою забезпечення регулювання правовідносин моряків;

- формування сучасного правового інституту служби на морському торговельному транспорті щодо необхідності піклування держави про захист прав і свобод моряків, що буде відповідати потребам правової держави;

- основні напрямки можливого застосування зарубіжного досвіду в умовах України,

набули подальшого розвитку:

- пропозиція щодо розробки «Статуту служби на морському торговельному транспорті України»;

- обґрунтування висновку про те, що правовідносини служби на морському торговельному транспорті регулюються не лише спеціальними та адміністративними, а

й міжнародними нормами та потребують від держави ратифікації міжнародних конвенцій та стандартів;

- обґрунтування доцільності використання позитивного досвіду зарубіжних країн у вдосконаленні питань репатріації українських моряків;

- дослідження системи суб'єктів, уповноважених здійснювати адміністративно правове регулювання служби на морському торговельному транспорті;

- висновок про необхідність спеціального законодавчого закріплення матеріального забезпечення моряків з урахуванням міжнародних норм.

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції та висновки, сформульовані та викладені в результаті дослідження, можуть бути використані при подальшому розширенні та поглибленні наукових пошуків і розробок правового регулювання служби на морському торговельному транспорті. Практичне значення отриманих результатів полягає:

- у навчальному процесі - результати дослідження можуть бути запропоновані до використання при викладанні дисципліни чи створенні спеціального курсу для студентів ВНЗ, під назвою: «Правові основи служби на морському торговельному флоті», при підготовці методичних рекомендацій та курсів лекцій;

- у правозастосовній діяльності - висновки та рекомендації, сформовані у роботі, сприятимуть вдосконаленню практики застосування норм чинного законодавства у сфері регулювання морських відносин та реалізації і захисту інтересів та прав моряків;

- у правовиховній – для підвищення рівня професійної компетентності моряків;

- у науково-дослідній сфері - наукові результати, положення, висновки, отримані в процесі дослідження, можуть бути взяті за основу для подальшого опрацювання проблем проходження служби на морському торговельному транспорті;

- у сфері правотворчості - пропозиції та рекомендації, сформовані у дисертації, можуть бути використані для удосконалення норм Кодексу торговельного мореплавства України.

Апробація результатів дисертації. Дисертація обговорена на засіданні кафедри правознавства Національного університету кораблебудування ім. адм. Макарова та кафедри Адміністративного та фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія». Результати дисертації оприлюднені у доповідях на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: VII Міжнародній науково-практичній конференції «Управління проектами: стан та перспективи» (м. Миколаїв, 20-23 вересня 2011р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Спецпроект: Аналіз наукових досліджень» (м. Київ, 14-15 червня 2012р.); VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики» (м. Миколаїв, 27 листопада 2013р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Морське право: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Одеса, 5-6 грудня 2013р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародно-правові проблеми сучасного торговельного мореплавства» (м. Київ, 12 грудня 2013р.); IX Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародне морське право: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Одеса, 11-12 грудня 2014р.); IV Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми інформаційної безпеки на транспорті» (м. Миколаїв, 22-23 грудня 2014р.).

Публікації. Основні положення дисертації знайшли відображення у 12 наукових працях, з яких 5 статей опубліковані у вітчизняних наукових фахових, одна стаття в іноземному виданні та 6 тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які містять 11 підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 202 сторінки, в т.ч. список використаних джерел - 234 найменування на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, ступінь її наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологію дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, наведено їх апробацію та публікації.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні основи служби на морському торговельному транспорті» містить чотири підрозділи, в яких досліджено загальнотеоретичні питання визначення поняття та сутності служби як об'єкта адміністративно-правового регулювання, правову природу, історіографію служби на морському торговельному транспорті, надано нормативно-правове визначення терміну «служба», а також аналіз адміністративно-правового регулювання.

У підрозділі 1.1 «Етимологічний зміст терміна служба її види та ознаки» досліджується тлумачення терміну «служба» та його правова природа.

Проаналізовано загально-доктринальні положення стосовно термінологічного ряду понять «діяльність», «служба», «робота», «праця» та запропоновано власний варіант поняття служба. Встановлено, що у структурному аспекті співвідношення понять «служба» і «діяльність» практично співпадають.

Розглядається поняття «служба» з точки зору існуючих поглядів науковців через призму адміністративного права в широкому та вузькому розумінні, наводяться види служби та їх основні ознаки. Звертається увага на існування в науковій літературі різних думок щодо існуючих видів служби і на те, що прихильники тієї чи іншої точки зору визначають різні види служби. Підтримується думка науковців С.В. Ківалова та Л.Р. Білої-Тіунової про те, що служба за ознакою організації та порядком проходження поділяється на державну службу та службу в недержавних структурах. Зазначається, що така класифікація є найбільш вдалою, оскільки служба в недержавних структурах за сутністю та ознаками має спільні характеристики та принципи з державною службою. Служба характеризується тим, що вона забезпечує реалізацію як приватних інтересів, так і публічних цілей та завдань.

Проаналізовано та узагальнено погляди вчених-адміністративістів щодо розуміння сутності поняття служба з метою виокремлення як самостійного об'єкта та визначення його як складової інституту адміністративного права.

Встановлено, що види служби в теорії адміністративного права є багатоаспектними, різноманітними та багаточисельними з тенденцією до розвитку нових видів. Прикладом цього є служба на залізничному транспорті (монографія

Л.Р. Білої-Тіунової «Службова кар'єра в Україні») та служба на морському торговельному транспорті, що розглядається автором.

У підрозділі 1.2 «Адміністративно-правові чинники зародження та розвитку служби на морському торговельному транспорті» проаналізовано зародження та спрямованість розвитку служби на морському торговельному транспорті: від початку здобуття людиною їжі – зайняття рибальством, яке перетворилося на ремесло та зумовило появу мореплавства, що започаткувало торгівлю та поклато початок прийняттю морських законів, морського права до утворення торговельного флоту.

Визначено, що при тривалих далеких плаваннях склалися морські звичаї, які поступово формувалися у морські правила і узвичаєння, що формували процедуру проходження служби при здійсненні морських торговельних плавань та правила поведження на морі. Згодом почали створюватися міста-центри торгівлі, які мали торговельні флоти і здавали судна в оренду, так відбулося створення морського торговельного флоту. Така система сприяла створенню структур, які налічували і судна, і судновласників, і екіпаж, і фрахтувальників, це послужило створенню морських держав, які згодом почали морські війни.

Встановлено, що морські держави об'єднували судна у морський флот, які поділялися для торговельних і військових цілей. Служба на торговельному і військовому судні проходила за загальними правилами поведження на морі існували лише відмінності у виконанні специфічних завдань державного, оборонного і економічного характеру.

Виокремлено, що служба, яка виконувала торговельно-економічні функції держав у морській сфері перебувала під керівництвом государя – мала статус державної.

Відзначено, що створення першої збірки правил проходження служби на торговельному флоті, яка отримала назву Морський статут, належить Петру I. Морський статут переглядався багато разів, але основні петровські правила збереглися і до сьогодні. Пізніше для військових суден Морський статут було перейменовано на Корабельний. Морський статут підлягав перегляду, бо змінювалися обставини служби, включав доповнення і зміни. У 1976 р. Морський статут було перейменовано на Статут служби на судах морського флоту, яким керуються і до цього часу українські моряки. Акцентовано увагу на необхідності Україні, як морській державі, прийняти Статут про службу на морському торговельному транспорті, який би визначив та узагальнив правила проходження служби та поведження на морі.

У підрозділі 1.3 «Поняття та особливості служби на морському торговельному транспорті» охарактеризовано поняття «морський торговельний транспорт» як багатофункціональні морські споруди, призначені для виконання різноманітних операцій торговельного мореплавства із залученням висококваліфікованого персоналу. Визначено цілі використання та види торговельних суден.

Встановлено, що служба на морському торговельному транспорті є особливим видом діяльності людини і здійснюється на професійній основі за умов наявності відповідної освіти, професійної підготовки, віку, стану здоров'я та посвідчення особи моряка. Зазначається, що такий вид служби має певну регламентацію виконання службових обов'язків та здійснюється за чітким розписом і фіксуванням організації несення вахти на підставі Статуту служби на морських суднах (ст. 54 Кодексу

торговельного мореплавства України) для забезпечення безпеки мореплавства. Найважливішою передумовою безпеки судноплавства є високий рівень професіоналізму екіпажу судна.

Встановлено, що служба на морському транспорті як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це сукупність суспільних відносин з приводу набуття, здійснення та захисту прав моряків, що виникають в результаті взаємодії органів виконавчої влади та морського торговельного флоту при здійсненні заходів морської політики.

Особливу увагу звернуто, на те що моряки є особливою категорією професіоналів, які проводять свою діяльність далеко від берега – в морі. Такий вид служби потребує окремого нормативного забезпечення, яке повинно включати не лише норми національного законодавства, а й міжнародні. Особливістю є те, що моряки майже завжди вступають у правовідносини із суб'єктами торговельного мореплавства інших держав, тому потребують адміністративно-правового захисту від своєї держави у випадку порушення їх прав та інтересів у період проходження служби. Моряки в період несення служби виконують функції в межах своєї компетенції щодо безпеки мореплавства.

Звернуто увагу на концептуально-практичні підходи до сутності служби на морському торговельному флоті і як результат сформульовано поняття морської політики щодо моряків як розгалуженої системи правових, організаційних та інших заходів відповідних органів у створенні правових, економічних, політичних, соціально-побутових і соціально-психологічних умов для задоволення умов проходження служби моряками.

У підрозділі 1.4 «Зміст і структура адміністративно-правового інституту служби на морському торговельному транспорті» визначено, що комплекс правовідносин, які виникають у зв'язку з проходженням служби на морському торговельному транспорті, виявляється у особливостях адміністративно-правового регулювання управлінських, організаційних, функціональних принципах, що відносяться до інституту адміністративного права.

Акцентовано увагу на реалізацію функціонування служби на морському торговельному транспорті за умови застосування адміністративно-правових методів регулювання: встановлення певного порядку дій; заборона певних дій; надання можливості вибору одного з установлених законом варіантів посадового поведіння у відповідних умовах; надання можливості діяти за своїм розсудом, не порушуючи при цьому закон.

Служба на морському торговельному транспорті розглянута через призму адміністративного права. Це визначається тим, що моряк як суб'єкт адміністративного права, є носієм прав і обов'язків та бере участь у правовідносинах. Юридичною основою адміністративного характеру служби на морському торговельному транспорті є структурна побудова, централізована на засадах субординації за принципом підпорядкованості та підлеглих, що передбачає дотримання дисципліни, відповідальності нижчої посадової особи перед вищою, обов'язковості виконання наказів, розпоряджень, рішень вищих органів.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий порядок проходження служби на морському торговельному транспорті» містить чотири підрозділи, в яких

досліджуються правова природа та стан правового регулювання елементів структури служби на морському торговельному транспорті. Акцентовано увагу на тому, що структуру слід розглядати у широкому (професійна підготовка, зарахування на службу, просування по службі, припинення служби) і вузькому (присвоєння звань, заохочення) значенні. Досліджено адміністративний статус капітана торговельного судна.

У підрозділі 2.1 «Адміністративно-правові вимоги до професійної підготовки моряка» акцентовано увагу на тому, що невід'ємним чинником служби на морському торговельному транспорті є підготовка моряків бути здатними неухильно нести службу, володіти професійними навичками, які ґрунтуються на спеціальних знаннях, аналітичних здібностях та майстерності застосування засобів і методів у відповідних морських умовах, стратегічним мисленням та особистісними якостями, необхідними для прийняття та успішної реалізації управлінських рішень.

Зазначено, що до моряків застосовується профілювання процесу фізичного виховання з використанням засобів професійно-прикладної фізичної підготовки. Встановлено, що підготовка спеціалістів для проходження служби на морському торговельному транспорті здійснюється у Морських вищих навчальних закладах та інших. Окрема підготовка, оцінка компетентності та дипломування моряків, видача свідоцтв здійснюється Інспекцією з питань підготовки та дипломування моряків.

Визначено, що вибравши дану професію, добре розвинений та маючий гарне здоров'я моряк, повинен тренуватися ще з раннього віку, бо система навчання успішно розвивається лише при постійних випробуваннях та якісно зростаючій потребі в їх наслідках. Таким чином, необхідним є створення механізму підготовки до цієї професії з раннього віку і зародження в собі професійних якостей, в подальшому стимулювання моряка постійно оновлювати свої професійні вміння та знання. Найбільш універсальний спосіб досягнення цього - пов'язати службу на морському торговельному транспорті з професійними досягненнями, результатами навчання.

Охарактеризовано вимоги до стану здоров'я моряків, періодичності проходження медичних оглядів, права та обов'язки моряка і судновласника при цьому.

У підрозділі 2.2 «Порядок зарахування на службу та кваліфікаційне просування» констатується, що питання вступу на службу є першочерговим - зарахування на посаду та визначальним - набуття статусу моряка. Встановлено, що процес набуття статусу моряка - це складний елемент структури служби, який, у свою чергу, визначає вступ на службу та первинне присвоєння звання. Охарактеризовано, що основним заходом вступу на службу є конкурсна процедура - конкурс на базі документів: про освіту, про стан здоров'я, досвід роботи, кваліфікаційні свідоцтва, характеристики, посвідчення про особу моряка та інше. Право моряка на проходження служби у морському торговельному флоті є його невід'ємним конституційним правом, яке гарантує рівні можливості у виборі професії.

Зазначено, що право на проходження служби на морському торговельному транспорті залежить від віку кандидата на посаду, а також від вільного володіння державною та іноземною (англійською) мовою.

Визначено, що адміністративною особливістю служби моряків на морському торговельному флоті є установлення певного правового режиму щодо відповідності їх як особистісних якостей, так і поведінки встановленим вимогам, заборонам, обмеженням. Встановлення таких заборон та обмежень, які можна назвати

узагальненим поняттям - правообмеження (оскільки вони в обов'язковому порядку передбачаються виключно законами), є однією з умов при реалізації права моряка на влаштування на службу. Окрім вищенаведених, ще однією особливістю процедури зарахування на службу є проходження медичного огляду.

Акцентовано увагу, що для моряка як, наприклад і для державного службовця, властивою є така особливість кваліфікаційного просування по службі як набуття певних звань. Присвоєння звання за загальним правилом здійснюється після проходження моряком служби протягом певного часу і складання іспиту. При цьому важливо зазначити, що звання - це спеціальне право, яке дає його власнику моряку - займати певну низку відповідних посад. Звання є певним зв'язком між моряком, судновласником і державою протягом всієї його професійної діяльності та надає можливість на просування моряка на інші посади, присвоюється в залежності від професійного рівня, стажу роботи, часу перебування на посаді тощо.

У підрозділі 2.3 «Правові підстави припинення служби» зазначено, що припинення служби моряка - це тимчасове чи постійне припинення професійної діяльності, тобто залишення посади. Правовими підставами припинення служби є конкретні життєві обставини (юридичні факти), з якими законодавство пов'язує необхідність припинення службових правовідносин. Підстави припинення правовідносин у законодавстві й у правовій літературі прийнято визначати за джерелом волевиявлення. З цього погляду підставами припинення служби є певні види юридичних фактів.

Встановлено, що припинення служби відбувається з відповідним юридичним оформленням. Юридичним оформленням припинення відносин є нормативно встановлений порядок, який передбачає акт про звільнення, що набирає сили з моменту його підписання посадовою особою. Припинення служби настає з дати, зазначеної в акті про звільнення. З цієї дати моряк втрачає право на грошове утримання та інше соціально-побутове забезпечення. Запис про звільнення з посади здійснюється у послужній книжці моряка в точній відповідності до норм чинного законодавства та з посиланням на відповідний пункт, частину, статтю закону.

Охарактеризовано підстави припинення службових відносин моряків, які можна класифікувати на групи: а) ініціатива моряка: звільнення за власним бажанням; б) ініціатива суб'єкта призначення (судновласник, капітан та ін.): вчинення дисциплінарного проступку, скорочення чисельності, ліквідація, встановлення невідповідності займаній посаді протягом випробування; в) обмеження: набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо моряка за скоєння злочину; г) об'єктивні обставини: неможливість виконання службових обов'язків за станом здоров'я, набрання законної сили рішенням суду про визнання особи недієздатною або про обмеження дієздатної особи, досягнення граничного віку проходження служби, визнання моряка безвісно відсутнім або оголошення його померлим, смерть моряка.

Зазначено, що спеціальне законодавство передбачає для моряка після припинення служби на морському торговельному транспорті особливість – повернення моряка за рахунок судновласника до місця вступу на службу, тобто репатріацію (у окремо визначених випадках). Досліджено законодавство зарубіжних морських держав щодо регулювання питання репатріації моряків.

У підрозділі 2.4 «Адміністративний статус капітана торговельного судна» охарактеризовано адміністративний статус капітана морського торговельного судна, який є важливим питанням у повсякденній діяльності на морі. Капітан судна займає особливе місце серед членів екіпажу. Коло його повноважень надзвичайно широке - від управління судном та забезпечення безпеки мореплавства до здійснення нотаріальних функцій, засвідчення народження дитини та укладення шлюбу. З одного боку, він є службовцем судновласника та повністю підпорядковується йому, а з іншого - за певних обставин капітан діє від імені держави прапора судна, здійснюючи функції, які властиві лише її органам.

Встановлено, що права і обов'язки капітана судна можна розділити на: 1) пов'язані з адміністративними функціями; 2) пов'язані з управлінням судном; 3) керівництво судновим екіпажем і комерційною роботою судна; 4) представництво інтересів судновласника та власника вантажу; 5) владні функції. Крім цього, капітану судна делеговані повноваження деяких державних органів і нотаріальні функції, тобто він наділяється державою прапора судна делегованими адміністративно-владними повноваженнями: виконання функцій органу дізнання, нотаріуса, органу реєстрації актів цивільного стану.

Розглянуто методи переконання, примусу та особливості їх застосування капітаном при проходженні служби.

Зроблено висновок про можливість використання капітаном як суб'єктом адміністративно-правового регулювання широкої гами різноманітних форм і методів управлінського впливу, за допомогою яких здійснюється процес цілеспрямованого впливу на об'єкт адміністративно-правового регулювання

Правове положення капітана визначає велика група норм як міжнародного, так і національного законодавства, що відіграють основну роль в регламентації його адміністративно-правового статусу. Капітан торговельного судна є владним представником адміністративного інституту служби, що має у своєму підпорядкуванні екіпаж, за який несе персональну відповідальність.

Розділ 3 «Організаційно-правові засади регламентації служби на морському торговельному транспорті» містить три підрозділи, в яких визначається процедура проходження служби, стан її правового регулювання та характеристика елементів організаційних засад.

У підрозділі 3.1 «Внутрішній розпорядок, як елемент проходження служби» акцентується увага на тому, що проходження служби на морському торговельному транспорті має чітку регламентацію: службовий час (тривалість робочого дня, тривалість робочого тижня та інше), розпорядок робочого дня, час відпочинку, порядок виконання невідкладних завдань, порядок виконання авральних і аварійних робіт та ін.

Визначено, що Правила внутрішнього службового розпорядку – це нормативно правовий акт на судні, який розміщується у доступному місці для ознайомлення членів екіпажу та визначає: тривалість службового часу і часу відпочинку; тривалість відпустки; умови і порядок служби у вихідні, святкові та неробочі дні, а також порядок виконання аварійних, авральних та надурочних робіт, порядок прийняття та здавання вахти, заохочення та накладення дисциплінарних стягнень, права та обов'язки моряків, порядок доведення до відома нормативно-правових актів, наказів, доручень та

розпоряджень із службових питань. Правила внутрішнього службового розпорядку на судні є найважливішим документом, що відображає чіткий розпис проходження служби та збереження порядку і дисципліни.

Зазначено, що підвищена увага повинна приділятися порядку і способу обліку часу проходження служби членами екіпажу. Облік часу несення служби - це фіксація часу служби кожного моряка.

У підрозділі 3.2 «Матеріальне забезпечення моряків» відокремлено елементи матеріального забезпечення моряка: а) заробітна плата: основна винагорода; б) додаткова винагорода; в) пенсійне забезпечення.

Встановлено, що в правову основу структури матеріального забезпечення моряків входять основна, додаткова заробітна плата та інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Згідно з цим у моряка основне утримання - це винагорода за службу відповідно до встановлених норм (норми часу, обслуговування, посадові обов'язки). Додаткове утримання - це винагорода за службу понад установлені норми, за професійні успіхи та винахідливість і за особливі умови служби. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням службових завдань і функцій. Тобто основним видом матеріального забезпечення моряка є його основна винагорода - заробітна плата, яку становлять: посадові оклади; премії, конкретні умови, порядок та розміри яких визначаються у положенні про преміювання; надбавки та доплати, що встановлюються галузевими тарифними угодами. Особливістю утримання моряків є те, що до складу грошового забезпечення морських службовців входять ще й доплати за надурочний час (овертайм). Таким чином, утримання моряка визначено як винагороду за проходження служби в залежності від кваліфікації, складності, кількості, якості і умов служби, а також виплати компенсаційного і стимулюючого характеру. Акцентовано увагу, що питання матеріального забезпечення членів екіпажу регулюються також і міжнародними нормами.

Зазначено, що важливою гарантією належного рівня матеріального достатку моряків є пенсійне забезпечення, яке водночас є й одним із видів мотивації служби на морському торговельному транспорті, оскільки його рівень (пенсійного забезпечення) багато в чому залежить від моряка, а саме від його службових досягнень (категорії посади, звання, рівня оплати праці).

У підрозділі 3.3 «Державні і соціальні гарантії при проходженні служби» зазначено, що у структурі служби на морському торговельному транспорті слід відокремити також державні та соціальні гарантії, які мають на меті забезпечення державного та соціального захисту моряків під час здійснення ними службової діяльності. Надано характеристику особливостям державного захисту моряків. Державний та соціальний захист є невід'ємною складовою прав людини, що вимагає особливої уваги до формування соціальних стандартів на національному та міжнародному рівнях.

Встановлено, що моряки як й інші службовці мають державні та соціальні гарантії, що надають їм право на безкоштовне медичне обслуговування, обов'язкове страхування, соціально-побутове забезпечення, а також на заходи охорони держави від насилля та загроз, наприклад, захист від піратських нападів. Особливості соціального забезпечення регулюються національними і міжнародними нормативними актами.

Акцентовано увагу на безоплатному медичному обслуговуванні у державних закладах охорони здоров'я. Зазначено, що вітчизняне законодавство, у порівнянні із зарубіжним, дає підстави визнати, що медичне обслуговування моряків є характерним для доби колишнього Радянського Союзу та його можливо визнати застарілим, таким що не відповідає сьогоденню. При цьому, важливе значення надається страхуванню, що дозволяє не допускати невинуватих пільг і заощадити кошти та спрямувати їх для цільового використання. Зарубіжний досвід має створити для України відповідні умови розвитку страхування.

Завершується підрозділ обґрунтуванням висновку про необхідність диференційованого підходу у використанні позитивного зарубіжного досвіду із обов'язковим урахуванням національних, політичних, економічних та інших особливостей України

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й вирішення наукового завдання, що полягає в здійсненні аналізу особливостей адміністративно-правового регулювання проходження служби на морському торговельному транспорті, визначенні й удосконаленні адміністративно-правових та організаційних засад, дослідження імплементації положень міжнародного законодавства щодо забезпечення прав та інтересів моряків в сферу їх життя.

У результаті дослідження, автором сформульовано низку висновків, до основних із них можна віднести такі:

1. На основі аналізу розвитку історичного процесу функціонування інституту служби на морському торговельному транспорті встановлено, що питання, пов'язані з проходженням служби моряками, характеризуються недосконалістю правової регламентації захисту прав моряків, недостатньою розробленістю системи захисту, тому потребують комплексного розв'язання, оскільки компетентні органи займалися ними фрагментарно.

Запропоновано використовувати історично вивірені організаційно-правові форми при вирішенні питань адміністративно-правового регулювання захисту моряків, зокрема: державні, соціальні гарантії, страхування.

2. Показано місце служби на морському торговельному транспорті у системі адміністративно-правового інституту служби. Сформульовано авторське визначення понять «служба» та «служба на морському торговельному транспорті».

3. Визначено ефективність адміністративно-правового регулювання, як сукупності критеріїв (правових, організаційно-правових та економічно-правових), які відображають діяльність публічної адміністрації щодо ефективного забезпечення прав, свобод та законних інтересів моряків, публічного інтересу держави, досягнення бажаного результату у цій сфері

4. Обґрунтовано висновок про те, що механізм адміністративно-правового регулювання проходження служби на морському торговельному транспорті складають норми адміністративного права, що розкривають адміністративні права та публічні обов'язки моряків, як суб'єктів адміністративного права. Відтак, елементами механізму

адміністративно-правового регулювання проходження служби на морському торговельному транспорті є:

- система суб'єктів публічної адміністрації, зокрема судноплавних компаній та морських організацій, взаємоузгоджена діяльність яких забезпечує організаційно-правові аспекти регулювання служби моряків, діяльність яких спрямовані на здійснення державної політики стосовно розвитку морського торговельного флоту;

- регламентовані нормою права суспільні відносини, що виникають між моряками та суб'єктами публічної адміністрації і підприємствами, організаціями, фізичними особами щодо набуття, реалізації та охорони прав, свобод та законних інтересів в аналізованій сфері;

- загальнообов'язкові правила поведінки та конкретні приписи для суб'єктів адміністративно-правового інституту, встановлені з метою регулювання адміністративно-правових відносин у сфері морського торговельного мореплавства;

5. Виявлено, що принципи адміністративно-правового регулювання проходження служби на морському торговельному транспорті поділяються на загальні та спеціальні. До загальних відносяться конституційні принципи права та загальні принципи морського права. До спеціальних принципи: організаційно-функціональні, структурно-організаційні та індивідуально-морські. Зокрема останні визначають засади отримання моряками освіти, влаштування на службу, державних і соціальних гарантій, отримання посвідчення моряка, підвищення кваліфікації тощо.

6. Запропоновано новітню класифікацію функцій адміністративно-правового регулювання при проходженні служби, а саме: 1) загальні (прогнозування, планування, виконання, контроль, нагляд, відповідальність); 2) спеціальні: забезпечення, облік, відновлення порушеного права, відповідальності публічної адміністрації за порушення прав свобод та законних інтересів моряків.

7. Наведено характеристику суб'єктів адміністративно-правового інституту служби на морському торговельному транспорті і, з огляду на їх масштабність, запропоновано провести класифікацію залежно від обсягу та характеру компетенції, якою вони володіють у сфері торговельного мореплавства, а саме: 1) суб'єкти загальної компетенції; 2) суб'єкти галузевої компетенції: а) спеціально уповноважені органи (Міністерство інфраструктури України), б) урядові органи (Державна кваліфікаційна комісія, Інспекція з питань підготовки та дипломування моряків), в) консультативні органи (Уповноважений Верховної ради України з прав людини; 3) суб'єкти спеціальної компетенції (судноплавні компанії).

8. Встановлено достатню відповідність норм національного законодавства положенням Конвенцій, Рекомендацій щодо захисту прав та інтересів моряків.

9. Висловлено думку, що використання зарубіжного досвіду з питань адміністративно-правового регулювання проходження служби в Україні сприятиме покращенню міграційних процесів та грошових потоків в нашу державу, раціональному підходу в наданні допомоги з репатріації, ефективному розподілі повноважень між органами державної влади та судновласниками.

10. Визначено, що існують види служб, які мають свої особливості та типи, одним із видів є служба на морському торговельному транспорті. При цьому, служба на морському торговельному транспорті, як професійний вид діяльності має багато

спільних ознак та принципів з державною службою (моряків на військових кораблях), а також свої особливості, що по специфіці притаманні лише їй.

11. Сферою здійснення служби моряками є система морського торговельного транспорту де виконання обов'язків проходить далеко в морі. Така служба для моряків це характерологічний вид професійної діяльності, що має визначену регламентацію виконання службових обов'язків за наявності професійних і кваліфікаційних навичок та відповідних морських документів і стану здоров'я та здійснюється за чітким розписом, фіксуванням несення вахти на підставі Статуту служби на морських суднах для забезпечення безпеки мореплавства. Тому, що безпека мореплавства значною мірою залежить від професійної діяльності моряків, тобто від безвідмовності, безпомилковості й своєчасності їх дій, спрямованих на виконання службових обов'язків в заданих умовах у взаємодії з технікою чи іншими спеціалістами.

12. Визначено, що професійна діяльність моряків регулюється як національним законодавством так і міжнародними нормами, які носять загальнообов'язковий характер чи застосовуються у державі відповідно ратифікації.

13. Звернуто увагу, що Служба на морському торговельному транспорті носить адміністративний характер, так як має у своєму складі командний склад екіпажу. Капітан та його помічники наділенні адміністративно-владними повноваженнями. В цілому функції морського торговельного флоту на судні виконуються екіпажем, який складається із спеціальних служб за розподілом обов'язків. Служба проходить відповідно Статуту за чітко встановленими графіками несення вахти та внутрішнім службовим розписом.

14. Встановлено, що моряк повинен бути фахівцем своєї професійної діяльності, мати відповідну освіту, певну кваліфікацію та добре здоров'я. При цьому, мати найголовніший документ посвідчення особи моряка, який видається лише на підставі адміністративного акту, а саме Указу Президента.

16. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення організаційних форм адміністративно-правового регулювання моряків, а саме: щодо підготовки щорічної спеціальної доповіді уповноваженого Верховної ради України з прав людини «Стан дотримання та захисту прав моряків» більше уваги приділити репатріації моряків;

- видання періодичного збірника, а саме: бюлетень моряка, структура якого відображатиме основні права і обов'язки та рекомендації щодо захисту їх прав та інтересів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Підпала І.В. Правові вимоги до кандидатів у члени морського екіпажу за нормами міжнародного та національного законодавства / І.В. Підпала // Вісник національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. - 2011.- № 88. –С. 67-70.

2. Підпала І. В. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку моряків / І. В. Підпала // Вісник Одеського Національного університету. – 2011. - № 15. - Т.16. – С. 114-119.

3. Підпала І. В. Деякі особливості ринку праці моряків / І. В. Підпала // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. - 2011. - №4. –Ч.1. - С.54-58.

4. Підпала І.В. Поняття та загальна характеристика моряка, як суб'єкта морського екіпажу / І. В. Підпала // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. - 2012. - № 2. –Ч.1.- С.106-115.

5. Підпала І. В. Контракт, як основне правове підґрунтя проходження служби на морському торговельному флоті / І. В. Підпала // Митна справа. - 2014. - № 3. - С. 59-65.

6. Подпала Я. В. Основы административно-правового института службы на морском торговом транспорте / И. В. Подпала // научно-методический журнал «Право и Политика». – 2015 – №2. – С. 203-208.

7. Підпала І. В. Оплата праці моряків: тенденції сьогодення / І. В. Підпала // Спецпроект: Аналіз наукових досліджень: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 14-15 червня 2012р.). Т. 2. Гуманітарні науки. – Дніпропетровськ, 2012. - С. 95-100.

8. Підпала І. В. Правове регулювання влаштування (найму) на морську службу / І. В. Підпала // Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції(м. Миколаїв, 27 листопада 2013р.). - Миколаїв: НУК, 2013. - С.140-145.

9. Підпала І. В. Правові особливості репатріації моряків / І. В. Підпала // Морське право: історія, сучасність, перспективи розвитку: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 5-6 грудня 2013р.). - Одеса: ОНМА, 2013.- С.96-99.

10. Підпала І. В. Особливості та правові чинники морської служби на торговельному транспорті / І. В. Підпала // Міжнародно-правові проблеми сучасного торговельного мореплавства: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 12 грудня 2013р.). - Київ: Київський університет права НАН України. – Вип.2.-К., Видавництво Ліра-К, 2014.- С. 161-164.

11. Підпала І. В. Адміністративно-правові чинники зародження та розвитку служби на морському торговельному транспорті / І. В. Підпала // Міжнародне морське право: історія, сучасність, перспективи розвитку: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 11-12 грудня 2014р.). Вип.9.- Одеса: ОНМА, 2015.- С.99-102.

12. Підпала І.В. Правові аспекти інформаційної безпеки на морському торговельному транспорті/ І. В. Підпала // Сучасні проблеми інформаційної безпеки на транспорті: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Миколаїв, 22-23 грудня 2014р.).- Миколаїв: НУК, 2014. – С.83-86.

АНОТАЦІЯ

Підпала І.В. Адміністративно-правові засади проходження служби на морському торговельному транспорті. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;

інформаційне право. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2015.

Дисертацію присвячено науковому дослідженню проходження служби на морському торговельному транспорті, стану її правового регулювання та формулюванню пропозицій щодо удосконалення інституту служби на морському транспорті. Визначено поняття, особливості та принципи служби на морському торговельному транспорті. Охарактеризовано структуру служби та досліджено її елементи. Визначено, що служба на морському торговельному транспорті є професійною діяльністю, що здійснюється за наявності відповідної освіти, професійної підготовки, віку, стану здоров'я, посвідчення особи моряка та ін. Встановлено, що комплекс правовідносин, які виникають у зв'язку з проходженням служби на морському торговельному транспорті виявляється у особливостях адміністративно-правового регулювання управлінських, організаційних, функціональних принципах. Проведено порівняльний аналіз служби на морському торговельному транспорті з іншими видами служби щодо наявності спільних ознак.

Охарактеризовано функціонування служби на морському торговельному транспорті за умови застосування адміністративно-правових методів регулювання: встановлення певного порядку дій, заборона певних дій, надання можливості вибору, надання можливості вибору не порушуючи закон.

Визначено, що структуру служби на морському торговельному транспорті слід розглядати в широкому розумінні, як набуття статусу моряка, просування по службі, припинення служби, а також в вузькому присвоєння звань, заохочень.

Визначено сучасний стан правового регулювання та запроваджено удосконалення законодавства. Досліджено організаційно-правові засади регламентації служби. Акцентовано увагу адміністративному статусу капітана, який наділений управлінсько-владними повноваженнями.

Ключові слова: служба на морському торговельному транспорті, моряк, правове регулювання, правова регламентація, принципи проходження служби, капітан, адміністративно-правові засади, міжнародні норми.

АННОТАЦІЯ

Подпалая И.В. Административно-правовые основы прохождения службы на морском торговом транспорте. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 - административное право; финансовое право; информационное право. – Открытый международный университет развития человека «Украина», Киев, 2015.

Диссертация посвящена научному исследованию прохождения службы на морском торговом транспорте, состояния его правового регулирования и формированию предложений по совершенствованию института службы на морском транспорте. Определено понятие, особенности и принципы службы в морском торговом транспорте. Охарактеризована структура службы и исследованы ее элементы. Определено, что служба на морском торговом транспорте является профессиональной деятельностью, осуществляется при наличии соответствующего образования,

профессиональной подготовки, возраста, состояния здоровья, удостоверения личности моряка и др. Установлено, что комплекс правоотношений, возникающих в связи с прохождением службы на морском торговом транспорте отображается в особенностях административно-правового регулирования, управленческих, организационных, функциональных принципах.

Охарактеризовано функционирование службы на морском торговом транспорте при условии применения административно-правовых методов регулирования: установление определенного порядка действий, запрет определенных действий, предоставления возможности выбора.

Установлено, что структуру службы на морском торговом транспорте следует рассматривать в широком смысле, как обретение статуса моряка, продвижение по службе, прекращение службы, а также в узком присвоении званий, поощрений.

Акцентируется внимание на административном статусе капитана торгового судна, который наделен управленческо-властными полномочиями.

Проанализировано зарубежное законодательство репатриации моряков и сформулированы предпосылки и приоритеты для его заимствования в Украине.

Научная новизна полученных результатов заключается в том, что диссертация является одним из первых в Украине комплексным исследованием административно-правовых основ службы на морском торговом транспорте, в результате которого автором предложено теоретически и практически значимые научные концептуальные положения.

Анализируются нормативно-правовые акты Украины, которые регламентируют порядок прохождения службы на морском торговом транспорте в сравнении с международными. Приводится общая характеристика службы на морском торговом транспорте, имеющая общие признаки с другими службами и раскрывается специфика и особенности ее прохождения. Обоснована необходимость внедрения действенных мер в направлении защиты моряков со стороны государства, что позволит избежать нарушения прав субъектов службы морского флота.

Установлено, что служба на морском торговом транспорте носит административный характер, так как имеет командный состав экипажа. Капитан и его помощники наделены административно-властными полномочиями. В целом функции морского торгового флота на судне выполняются экипажем, который состоит из специальных служб по распределению обязанностей. Служба проходит по уставу, установленными графиками несения вахты и внутренним служебным расписанием.

Указано, что подготовка квалификационных специалистов для морского флота должна быть составной частью образовательной политики государства. Уровень профессиональной подготовки и правильный подбор членов экипажа морского судна является залогом безопасности мореплавания.

Ключевые слова: служба на морском торговом транспорте, моряк, правовое регулирование, правовая регламентация, принципы прохождения службы, капитан, административно-правовые основы, международные нормы.

SUMMARY

Podpala I.V. Administrative and legal bases of service on commercial sea transport.

– *Manuscript.*

Thesis gaining a scientific degree of a candidate of jurisprudence in special 12.00.07 - administrative law and process; financial Law; information law. – Open International University of Human Development "Ukraine", Kiev, 2015.

Dissertation is devoted scientific research of passing of service on a marine point-of-sale transport, states of his legal adjusting and grant of suggestions on perfection of institute of service on a marine transport. A concept, features and principles of service, is certain in a marine point-of-sale transport. Described structure of service and its elements are investigational. It is certain that service on a marine point-of-sale transport is professional activity, carried out at presence of the proper education, professional preparation, age, state of health, certificate of identity of seaman and other. It is set that complex of legal relationships, arising up in connection with passing of service in a marine point-of-sale transport appears in the features of the administratively-legal adjusting administrative, organizational, functional principles. Functioning of service are described on a marine point-of-sale transport on condition of application of administratively-legal methods of adjusting: establishment of set procedure of actions, prohibition of certain actions, grants possibility of choice, not violating a grant possibility law.

It is certain that structure of service on a marine point-of-sale transport it is necessary to examine in wide sense, as finding of status of seaman, promotion, stopping of service, and also in the narrow appropriation of ranks, encouragements.

The modern state of the legal adjusting is certain and entered perfections of legislation. Organizationally-legal bases of regulation of service are investigational. Attention is accented administrative status of captain which is provided with administrative-imperious plenary powers. Grounded, necessity of introduction of effective measures in the direction of defence of sea-folk from the side of the state, that will allow to avoid violation of rights for the subjects of service of navy.

Keywords: service on a marine point-of-sale transport, seaman, legal adjusting, legal regulation, principles of passing of service, captain, administratively-legal bases, international norms.